

Obsah časopisu Sociálne poistenie č. 12/2012

Lekárska posudková činnosť:

[Kontrola dočasne práceneschopných](#)

Úrazové poistenie:

[Pozostalostné úrazové dávky](#)

Dôchodkové poistenie

[Zvyšovanie dôchodkových dávok a sociálneho dôchodku v roku 2013](#)

Poistenie v nezamestnanosti:

[Dávka v nezamestnanosti v Českej republike v porovnaní so Slovenskom](#)

Poradňa:

[Nárok na nemocenské v súvislosti so vznikom nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku](#)

[Materské po zverení dieťaťa do starostlivosti](#)

[Nemocenské po návrate zo zahraničia](#)

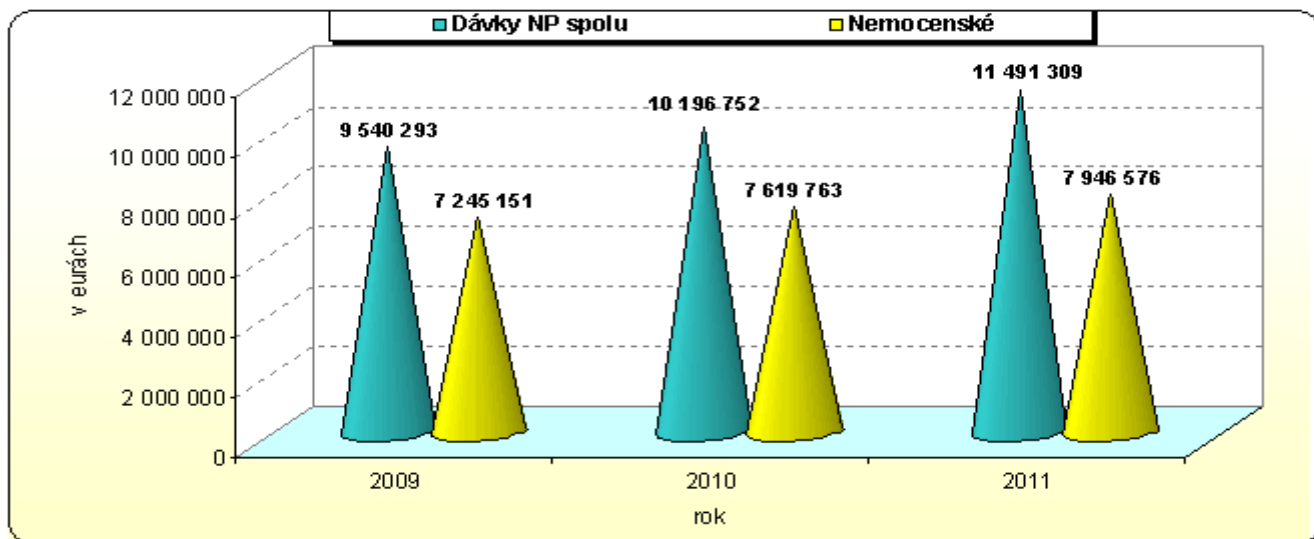
[Predkladanie dokladov preukazujúcich nepriaznivý zdravotný stav poistenyne poberajúcej materské](#)

Kontrola dočasne práceneschopných

Zdravotný stav občana v produktívnom veku je ovplyvňovaný mnohými faktormi, medzi ktoré patria okrem genetických dispozícií rôzne sezónne a vírusové ochorenia, nesprávny životný štýl, sociálne faktory a v nemalej miere aj nepriaznivé životné prostredie. Krátkodobé, resp. dočasné ochorenia sa liečia počas dočasnej pracovnej neschopnosti (dočasnej PN). Prvých 10 dní je dočasne práceneschopným zamestnancom poskytovaná náhrada príjmu od zamestnávateľa, od 11. dňa majú priznanú dávku „nemocenské“ zo Sociálnej poisťovne. Samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO) a dobrovoľne nemocensky poistené osoby (DNPO) pri „péenke“ dostávajú zo Sociálnej poisťovne dávku „nemocenské“ od 1. dňa dočasnej PN.

Výdavky Sociálnej poisťovne z nemocenského poistenia na dávku „nemocenské“ (obr.1) majú rastúci trend. Spomínaná dávka tvorí najväčšiu časť (v priemere nad 70%) zo všetkých ostatných dávok nemocenského poistenia, ktoré tvoria: podpora pri ošetrovaní člena rodiny - ošetrovné, peňažná pomoc v materstve – materské a vyrovnávací príspevok v tehotenstve a materstve - vyrovnávacia dávka.

Obr.1 Výdavky SP z nemocenského poistenia spolu, z toho na dávku nemocenské.

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 521/2011 Z. z. zrušil od 1. februára 2012 možnosť samostatného dobrovoľného nemocenského poistenia. Dobrovoľne nemocensky poistené osoby, ktoré ukončili poistenie pred 31. januárom 2012 alebo im poistenie

automaticky zaniklo týmto dňom zo zákona, využili (alebo aj zneužili) možnosť uznania dočasnej PN v ochrannnej lehote a to do 7 dní od ukončenia poistenia. Viacerí z nich majú zároveň aj iný poistný vzťah (zamestnanec, DNPO, SZČO).

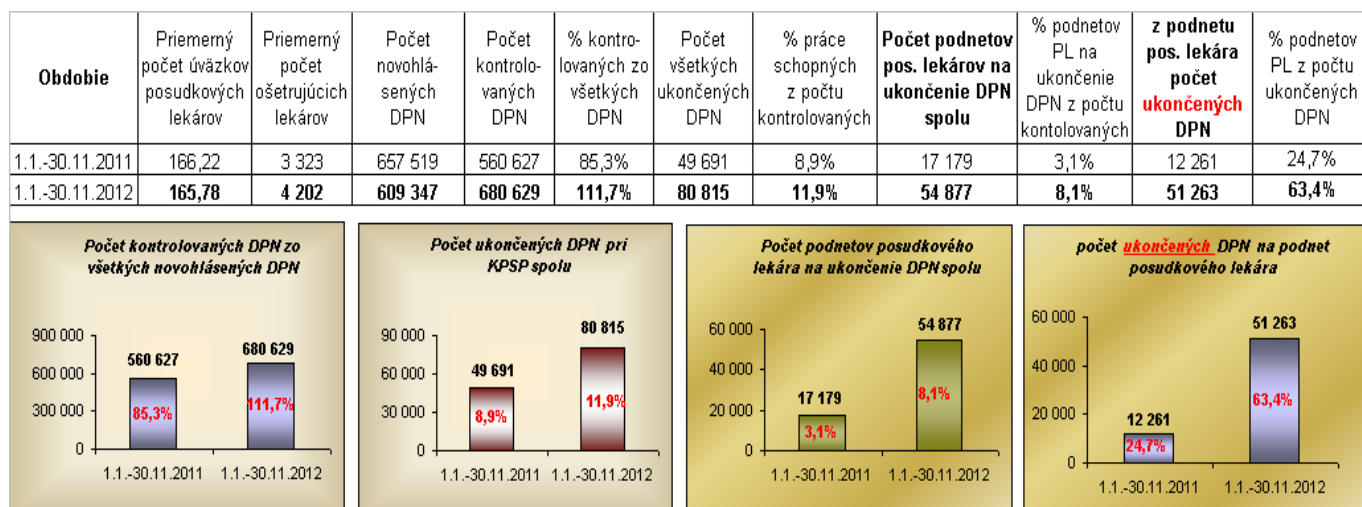
Za účelom efektívneho vynakladania finančných prostriedkov z nemocenského poistenia a tiež z dôvodu zabráneniu možného zneužívania sociálneho systému prijala Sociálna poisťovňa opatrenia, pričom jedným z týchto opatrení je aj zintenzívnenie kontrolnej činnosti dočasne práceneschopných. Kontrolnú činnosť vykonávajú posudkoví lekári sociálneho poistenia v rámci kontroly posudzovania spôsobilosti na prácu a určení zamestnanci pobočiek SP v rámci kontroly dodržiavania liečebného režimu. Výsledkom zintenzívnenia kontrolnej činnosti je aj predpokladaný jej finančný efekt.

Kontrola posudzovania spôsobilosti na prácu (KPSP).

Dočasnú pracovnú neschopnosť uznávajú v najväčšej miere ošetrojúci (praktickí) lekári, ale môžu ju uznať aj gynekológovia, ale aj lekári pre deti a dorast (do 28 roku veku). Sociálna poisťovňa eviduje v r. 2012 – 4 202 ošetrojúcich lekárov, u ktorých sa vykonáva KPSP. Lekárov v ambulanciách zdravotníckych zariadení navštevujú posudkoví lekári sociálneho poistenia minimálne 1 krát za štyri týždne, v odôvodnených prípadoch aj častejšie. Vykonávajú kontrolu odbornej úrovne posudzovania spôsobilosti na prácu ošetrojúcim lekárom, diagnostického a liečebného procesu vo vzťahu k dĺžke dočasnej pracovnej neschopnosti, potreby ošetrovania alebo starostlivosti na poskytovanie ošetrovného v sporných prípadoch, potreby preradenia na inú prácu na poskytovanie vyrovnávacej dávky v sporných prípadoch.

Oproti roku 2011 sa značne zintenzívnila KPSP. Zvýšila sa frekvencia návštev posudkového lekára u ošetrojúceho lekára a výsledkom tejto činnosti oproti r. 2011 je nárast skontrolovaných dočasných PN o 120 002, nárast ukončených dočasných PN o 31 124, nárast podnetov posudkového lekára na ukončenie dočasných PN o 37 698 a nárast ukončených dočasných PN na podnet posudkového lekára v odôvodnených prípadoch o 39 002. (obr.2)

Obr.2

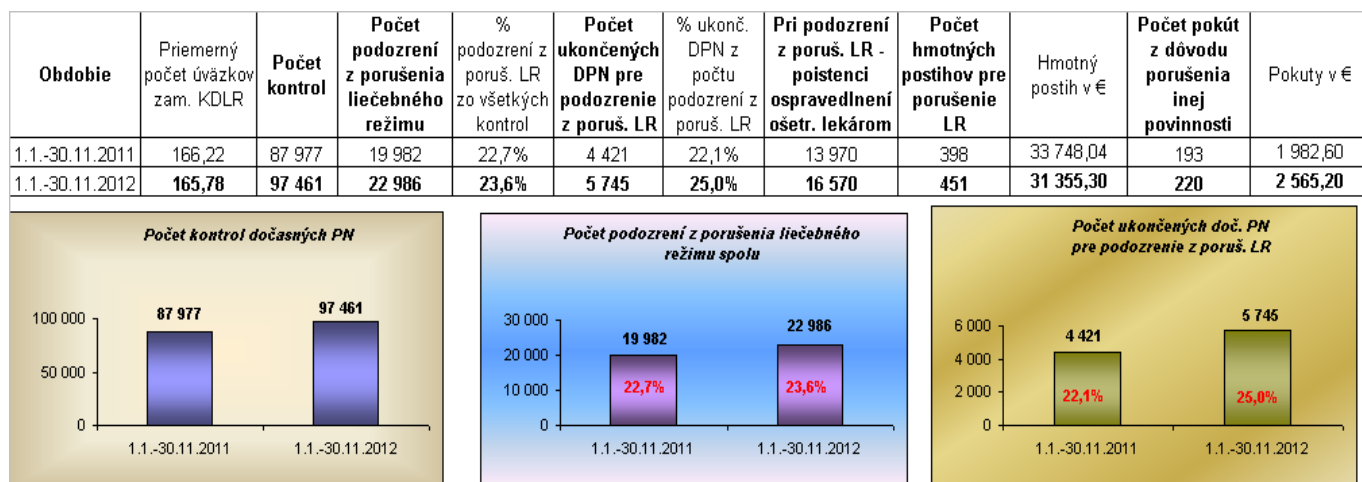

Kontrola dodržiavania liečebného režimu (KDLR).

Organizuje ju posudkový lekár a vykonáva určený zamestnanec pobočky SP v byte poistenca, ktorý je dočasne PN s jeho súhlasom alebo na mieste, kde je predpoklad, že sa poistenec zdržuje.

Oproti roku 2011 sa zintenzívnením činnosti zvýšil počet vykonaných kontrol o 9 484 a počet ukončených dočasných PN ošetrojúcim lekárom z dôvodu podozrenia z porušenia liečebného režimu o 1 324. V prípade, že práceneschopného poistenca neospravedlní ani ošetrojúci lekár, ide o porušenie liečebného režimu, kedy práceneschopný poistenec nemá nárok na výplatu nemocenského odo dňa porušenia liečebného režimu do skončenia dočasnej pracovnej neschopnosti, najviac v rozsahu 30 dní. Oproti r. 2011 došlo k nárastu počtu prípadov s hmotným postihom o 53 prípadov. Za porušenie inej povinnosti pri kontrole liečebného režimu (napr. neoznačený zvonček, iná adresa počas dočasnej PN) sa zvýšil počet pokút oproti r. 2011 o 27. (Obr.3)

Obr.3

Bc. Lýdia Jamrišková,
odbor lekárskej posudkovej činnosti,
Sociálna poisťovňa, ústredie

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Pozostalostné úrazové dávky

Sériu článkov o úrazových dávkach, ktorú sme začali v čísle 6/2012 Sociálneho poistenia, ukončíme aj v súvislosti s tragickou udalosťou, ktorá sa stala 2. novembra 2012 pri Kurimanoch, kde pri výstavbe diaľničného mosta zahynuli 4 robotníci, priblížením úrazových dávok, na ktoré majú nárok pozostalí po poškodených, ktorí utrpeli pracovný úraz alebo u nich bola zistená choroba z povolania s následkom smrti. Týmto úrazovými dávkami sú jednorazové odškodnenie, pozostalostná úrazová renta a náhrada nákladov spojených s pohrebom.

Nárok na úrazové dávky si môžu uplatniť pozostalí len za predpokladu, že osoby, ktoré zomreli, mali so zamestnávateľským subjektom uzatvorený pracovnoprávny vzťah, t. j. uzatvorenú pracovnú zmluvu alebo dohodu o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

Nárok na výplatu pozostalostných úrazových dávok vzniká splnením podmienok nároku na ne podľa zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o sociálnom poistení“). Konanie, v rámci ktorého miestne príslušná pobočka Sociálnej poisťovne (ďalej len „pobočka Sociálnej poisťovne“) rozhoduje o nároku na konkrétnu úrazovú dávku, na jej

výplatu a určí jej sumu podľa zákonných podmienok, sa začína podaním žiadosti o priznanie konkrétnej z uvedených dávok na pobočke Sociálnej poisťovne. K žiadosti je žiadateľ povinný priložiť príslušné doklady preukazujúce jeho nárok na príslušnú dávku. Tlačivá žiadostí o predmetné pozostalostné úrazové dávky možno získať v pobočkách Sociálnej poisťovne alebo z internetovej stránky www.socpoist.sk v adresári úrazové poistenie, v časti Formuláre. Zamestnanci útvarov úrazového poistenia poskytnú v prípade potreby pomoc a súčinnosť pri vyplňaní žiadostí a uplatňovaní si nárokov na predmetné úrazové dávky.

1. Jednorazové odškodnenie

Presné podmienky nároku ako i poskytovania jednorazového odškodnenia sú uvedené v § 94 zákona o sociálnom poistení. Nárok na **jednorazové odškodnenie** majú **manželka** (manžel) a **nezaopatrené deti** poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Dávka sa poskytuje na preklopenie nepriaznivej finančnej situácie rodiny, ktorá je spôsobená stratou príjmu poškodeného.

Nárok na výplatu jednorazového odškodnenia vzniká splnením podmienok nároku na jednorazové odškodnenie podľa zákona o sociálnom poistení na základe podanej žiadosti, ku ktorej je žiadateľ povinný priložiť doklady preukazujúce oprávnenosť osoby žiadateľa, ako je sobášny list, rodný list dieťaťa, doklad preukazujúci, že dieťa je nezaopatrené.

Nezaopatrené dieťa je podľa zákona o sociálnom poistení dieťa

- do skončenia povinnej školskej dochádzky,
- po skončení povinnej školskej dochádzky, najdlhšie do dovŕšenia 26 rokov veku, ak
 1. sa sústavne pripravuje na povolanie,
 2. pre chorobu a stav, ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť podľa prílohy č. 2 zákona, sa nemôže sústavne pripravovať na povolanie alebo nemôže vykonávať zárobkovú činnosť alebo

3. pre dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav je neschopné sa sústavne pripravovať na povolanie alebo je neschopné vykonávať zárobkovú činnosť.

Dlhodobu nepriaznivý zdravotný stav nezaopatreného dieťaťa je choroba a stav uvedené v prílohe č. 2 zákona o sociálnom poistení, ktoré podľa poznatkov lekárskej vedy majú trvať alebo trvajú dlhšie ako jeden rok a ktoré si vyžadujú osobitnú starostlivosť podľa tejto prílohy.

Pri určení sumy jednorazového odškodnenia pobočka vychádza z údajov o dennom vymeriavacom základe poškodeného, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, a z počtu nezaopatrených detí poškodeného. Preto je potrebné na účely určenia sumy tejto dávky mať presný údaj o dennom vymeriavacom základe (DVZ) určenom z príslušného rozhodujúceho obdobia, ktorý okrem ďalších potrebných údajov uvádza zamestnávateľ, zodpovedný za poškodenie zdravia alebo smrť v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, v Oznámení poistnej udalosti.

Určenie sumy jednorazového odškodnenia

Suma jednorazového odškodnenia manžela alebo manželky je 730-násobok DVZ, ktorý sa určuje z vymeriavacích základov dosiahnutých zosnulým poškodeným v rozhodujúcom období určenom osobitne pre úrazové dávky v § 84 zákona o sociálnom poistení. Od 1. januára 2012 do 31. decembra 2012 je táto suma najviac 48 883,90 EUR. Suma jednorazového odškodnenia každého nezaopatreného dieťaťa je **polovica sumy jednorazového odškodnenia manžela alebo manželky** poškodeného. Úhrn súm jednorazového odškodnenia všetkých nezaopatrených detí nesmie presiahnuť podľa platných právnych predpisov v roku 2012 sumu 48 883,90 EUR.

Ak by úhrn súm jednorazového odškodnenia všetkých nezaopatrených detí, ktoré majú nárok na jednorazové odškodnenie po poškodenom, určených podľa prechádzajúceho odseku, presiahol limitnú sumu 48 883,90 EUR, suma jednorazového odškodnenia každého dieťaťa sa pomerne zníži tak, aby úhrn súm jednorazového odškodnenia nezaopatrených detí nepresiahol zákonný limit, tzn. bol najviac 48 883,90 EUR.

Príklad:

Poškodený zomrel v dôsledku pracovného úrazu zo dňa 15. marca 2012. Žiadosť o jednorazové odškodnenie (JO) si podala jeho manželka za seba a ako zákonný zástupca osobitne aj za 3 nezaopatrené deti. Úhrn vymeriavacích základov (VZ), ktoré dosiahol poškodený v rozhodujúcom období (RO) u zamestnávateľa, ktorý mu zodpovedá podľa § 195 Zákonníka práce za škodu vzniknutú následkom poškodenia zdravia v dôsledku pracovného úrazu je 19 999,90 EUR. RO pre výpočet DVZ je obdobie od 1.1.2011 do 31.12.2011, v ktorom nemal poškodený žiadny deň prerušenia poistenia alebo vylúčenia povinnosti platiť poistné na nemocenské poistenie.

Výpočet:

1. Výpočet DVZ: $19\,999,90 : 365 = 54,79424657$ po zaokrúhlení na 4 desatinné miesta nahor DVZ = 54,7943 EUR
2. JO (manželky) = $730 \times DVZ = 730 \times 54,7943 = 39\,999,8390000$ po zaokrúhlení na najbližších desať eurocentov nahor JO (manželky) = **39 999,90 EUR**
3. JO (nezaopatreného dieťaťa) = JO (manželky) : 2 = $39\,999,90 : 2 = 19\,999,95$ EUR po zaokrúhlení na najbližších desať eurocentov nahor JO (nezaopatreného dieťaťa) = 20 000,00 EUR
4. JO (všetkých nezaopatrených detí) = $3 \times 20\,000,00 = 60\,000,00$ EUR, suma však prekračuje limit 48 883,90 EUR
5. JO nezaopatrených detí sa pomerne zníži na sumu určenú nasledovne: limit : 3
6. JO jedného nezaopatreného dieťaťa = $48\,883,90 : 3 = 16\,294,63333333$; pretože trojnásobok tejto sumy zaokrúhlenej ako dávka na najbližších desať eurocentov nahor by presiahol daný limit, zníži sa určená suma rovnako pre každé dieťa tak, aby ich úhrn neprekročil sumu platného limitu – tzn. na sumu **16 294,60 EUR**

Na základe uvedeného výpočtu manželka a 3 nezaopatrené deti zosnulého poškodeného budú mať z úrazového poistenia priznané dávky JO v celkovej sume **88 883,70 EUR** ($39\,999,90 + (16\,294,60 \times 3)$).

2. Pozostalostná úrazová renta

Podľa § 92 zákona o sociálnom poistení na **pozostalostnú úrazovú rentu** má nárok fyzická osoba, voči ktorej mal poškodený, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby

z povolania, v čase úmrtia vyživovaciu povinnosť určenú súdom a v čase úmrtia nedovršil dôchodkový vek alebo mu nebol priznaný predčasný starobný dôchodok.

Nárok na pozostalostnú úrazovú rentu majú teda pozostalí, ktorým poškodený (zosnulý, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania) poskytoval alebo bol povinný poskytovať ešte za života **výživu určenú súdom** v súlade so zákonom č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o rodine“). Okruh osôb je závislý od zistenia, či a v akom rozsahu im zosnulý bol povinný poskytovať výživu na základe súdneho rozhodnutia. Túto podmienku musí preukázať osoba, ktorá si uplatňuje nárok na pozostalostnú úrazovú rentu. K žiadosti je potrebné priložiť právoplatné a vykonateľné rozhodnutie príslušného súdu o výživnom alebo o príspevku na výživu. (Pokiaľ sa jedná o otázky týkajúce sa vyživovacej povinnosti určenej súdom, podrobnejšie vysvetlenie je uvedené v zákone o rodine.)

Je potrebné zdôrazniť, že podľa ustanovenia § 93 ods. 3 zákona o sociálnom poistení **nárok na pozostalostnú úrazovú rentu nevzniká fyzickej osobe, ktorej z dôvodu smrti poškodeného vznikol nárok na jednorazové odškodnenie**. Znamená to, že nárok na túto dávku nemôže vzniknúť manželke/manželovi a nezaopatreným deťom, ktorí majú zo zákona o sociálnom poistení prednostne nárok na jednorazové odškodnenie. Účelom pozostalostnej úrazovej renty je nahradiť škodu fyzickým osobám, voči ktorým mal poškodený v čase smrti vyživovaciu povinnosť určenú súdom. Z uvedeného dôvodu sa suma pozostalostnej úrazovej renty určuje sumou výživného alebo príspevku na výživu a dĺžka obdobia jej poskytovania sa určuje dĺžkou obdobia, počas ktorého mala trvať vyživovacia povinnosť. Môže ísť o bývalú manželku, rodičov a pod., ktorým poškodený poskytoval alebo bol povinný poskytovať výživné alebo príspevok na výživu na základe rozsudku súdu.

Určenie sumy pozostalostnej úrazovej renty

Pre určenie sumy pozostalostnej úrazovej renty sú rozhodujúce:

- a) výška výživného alebo príspevku na výživu, ktoré bol poškodený povinný platiť ku dňu svojej smrti uvedenom v rozsudku súdu,
- b) suma úrazovej renty, na ktorú mal alebo by mal poškodený nárok pri 100%-nej strate pracovnej schopnosti, a to aj vtedy, ak bol poškodený poberateľ úrazovej renty z dôvodu nižšieho percentuálneho poklesu pracovnej schopnosti,
- c) na účely určenia sumy úrazovej renty poškodeného podľa písm. b) rozsah zodpovednosti zamestnávateľa podľa § 196 Zákonníka práce alebo inej právnickej osoby v prípade poškodených, ktorým vznikol pracovný úraz alebo choroba z povolania pri činnostiach uvedených v § 17 ods. 2 zákona o sociálnom poistení, ktoré nevykonávali v pracovnom pomere ani na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, znížený o mieru zavinenia poškodeného.

Ak výška výživného alebo príspevku na výživu, ktorú bol poškodený povinný platiť jednému oprávnenému ku dňu jeho smrti presahuje sumu úrazovej renty, na ktorú mal alebo by mal poškodený nárok pri 100 %-nej strate pracovnej schopnosti, suma pozostalostnej úrazovej renty bude vyplácaná v sume zníženej na sumu úrazovej renty, na ktorú mal alebo by mal poškodený nárok.

Ak úhrn súm výživného alebo príspevku na výživu, ktoré bol poškodený povinný platiť viacerým oprávneným osobám ku dňu jeho smrti presahuje sumu úrazovej renty, na ktorú mal alebo by mal poškodený nárok pri 100 %-nej strate pracovnej schopnosti, znížia sa sumy určených pozostalostných úrazových rent pre každého oprávneného tak, aby úhrn súm pozostalostných úrazových rent po tom istom poškodenom nepresiahol sumu úrazovej renty, na ktorú mal alebo by mal poškodený nárok pri 100 %-nej strate pracovnej schopnosti.

3. Náhrada nákladov spojených s pohrebom

Nárok na výplatu náhrady nákladov spojených s pohrebom podľa § 101 ods. 1 zákona o sociálnom poistení má ten, kto uhradil náklady spojené s pohrebom po poškodenom, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania. Nárok na ich náhradu si uplatňuje podaním žiadosti, ku ktorej je žiadateľ povinný priložiť doklady o vynaložených nákladoch a v prípade žiadosti o náhrady výdavkov na smútočné ošatenie a dopravu na miesto pohrebu aj doklady preukazujúce oprávnenosť osoby.

Za náklady spojené s pohrebom sa považujú najmä náklady účtované pohrebnou službou, ktorá poskytla služby spojené so zabezpečovaním pohrebu, náklady na spopolnenie, ak nie sú súčasťou nákladov účtovaných pohrebnou službou, cintorínske poplatky, náklady na zriadenie pomníka alebo náhrobnej tabule, náklady na úpravu hrobu. Suma uvedených náhrad nákladov spojených s pohrebom je od 1. januára 2012 maximálne 2 444,40 EUR.

Podľa § 101 ods. 4 zákona o sociálnom poistení má fyzická osoba, ktorá s poškodeným, ktorý zomrel v dôsledku pracovného úrazu alebo choroby z povolania, žila ku dňu jeho smrti v domácnosti, a každé nezaopatrené dieťa poškodeného (aj ktoré nežilo s poškodeným v domácnosti) majú nárok na náhradu jednej tretiny výdavkov vynaložených na smútočné ošatenie, najviac v sume 99,60 EUR pre každú fyzickú osobu a nezaopatrené dieťa, a cestovných výdavkov vynaložených na ich prepravu z miesta trvalého pobytu na miesto pohrebu a späť. Suma náhrady uvedených výdavkov pre všetky fyzické osoby a nezaopatrené deti je od 1. januára 2012 taktiež najviac 2 444,40 EUR.

Suma náhrad výdavkov, uvedených v predchádzajúcich odsekoch pre všetky fyzické osoby a nezaopatrené deti, môže byť v úhrne najviac podľa limitu platného v čase vzniku nároku, t. j. ku dňu vynaloženia nákladov súvisiacich s pohrebom poškodeného.

Náklady spojené s pohrebom môžu vzniknúť najskôr smrťou poškodeného. Oprávneným osobám nevzniká nárok na náhradu tých nákladov, ktoré boli vynaložené ešte počas života (napríklad vybudovanie spoločného pomníka manželov a teda náklady na jeho zriadenie). Nárok na náhradu nákladov na smútočné ošatenie nevzniká, ak boli vynaložené až po pohrebe.

Suma náhrady nákladov spojených s pohrebom zodpovedá súčtu súm predložených dokladov (faktúr, účteniek, lístkov na dopravu) o ich vynaložení. Suma náhrady nákladov však môže byť v úhrne najviac v sume limitu platného v čase vzniku nároku, t. j. ku dňu vynaloženia nákladov.

Na určenie sumy priznaného nároku na náhradu nákladov spojených s pohrebom oprávneným osobám sa použijú limity platné v príslušnom kalendárnom roku. Príslušným kalendárnym rokom na tieto účely je rok, v ktorom boli náklady spojené s pohrebom skutočne vynaložené, t. j. môže to byť aj obdobie nasledujúce po roku uskutočnenia pohrebu, ak zriadenie pomníka alebo náhrobnej tabule nebolo možné uskutočniť okamžite po pohrebe poškodeného.

Zvyšovanie dôchodkových dávok a sociálneho dôchodku v roku 2013

Na obdobie rokov 2013 až 2017 sa mení spôsob valorizácie dôchodkov. Vyplýva to zo zákona č. 252/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony.

Podľa § 82 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení účinnom od 1. januára 2013 sa do **31. decembra 2017 dôchodková dávka zvyšuje v závislosti**

- od medziročného rastu spotrebiteľských cien a medziročného rastu priemernej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky vykázaných Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý polrok kalendárneho roka, ktorý predchádza príslušnému kalendárnemu roku, a
- od priemernej mesačnej sumy každého druhu dôchodkovej dávky.

Ustanovenie § 293ce ods. 2 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. uložilo Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky vydať opatrenie a vyhlásiť jeho úplné znenie uverejnením v Zbierke zákonov Slovenskej republiky najneskôr do 31. októbra 2012, ktorým ustanoví **pevnú sumu** zvýšenia jednotlivých druhov dôchodkových dávok a percento zvýšenia úrazovej renty v roku 2013.

Ako vyplýva zo spomínaného § 293ce, pevná suma zvýšenia každého druhu dôchodkovej dávky na rok 2013 sa určila **z priemernej mesačnej sumy jednotlivého druhu dôchodkovej dávky** vykazanej Sociálnou poisťovňou k 30. júnu 2012 **percentom**, ktoré je určené ako súčet 50% medziročného rastu spotrebiteľských cien a 50% medziročného rastu priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve Slovenskej republiky vykázaných Štatistickým úradom Slovenskej republiky za prvý polrok roku 2012.

Pevné sumy zvýšenia dôchodkových dávok sú stanovené Opatrením Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky č. 329/2012 Z. z., ktorým sa ustanovuje pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky a percento zvýšenia úrazovej renty, v ktorom sú taxatívne vymenované jednotlivé druhy dôchodkových dávok, ktoré sa zvyšujú a sumy ich zvýšenia.

Druhy dôchodkových dávok, ktoré sa zvyšujú a suma ich zvýšenia

Dôchodkové dávky sa v roku 2013 zvyšujú o pevné sumy takto:

Starobný dôchodok o	11,20 eura
Starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o	3,50 eura
Predčasný starobný dôchodok o	11,50 eura
Predčasný starobný dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o	4,10 eura

Invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% o	10,10 eura
Invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť o viac ako 70% - vyplácaný v sume jednej polovice o	3,60 eura
Invalidný dôchodok , za ktorý sa považuje pôvodne priznaný dôchodok za výsluhu rokov, o	10,10 eura
Invalidný dôchodok , za ktorý sa považuje pôvodne priznaný dôchodok za výsluhu rokov, vyplácaný v sume jednej polovice o	3,60 eura
Invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70% o	5,90 eura
Invalidný dôchodok priznaný z dôvodu poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť najviac o 70% - vyplácaný v sume jednej polovice o	2,40 eura
Vdovský dôchodok o	7,30 eura
Vdovský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o	3,20 eura
Vdovecký dôchodok	7,30 eura
Vdovecký dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o	3,20 eura
Sirotský dôchodok o	3,90 eura
Sirotský dôchodok vyplácaný v sume jednej polovice o	1,90 eura
Sociálny dôchodok o	10,10 eura

Podľa § 82 ods. 19 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení zákona č. 252/2012 Z. z. sa v roku 2013 **nezvyšujú** vdovské dôchodky, vdovecké dôchodky a sirotské dôchodky, ktoré boli vymerané zo starobného dôchodku, predčasného starobného dôchodku alebo invalidného dôchodku, ktorý **už bol zvýšený** v roku 2013.

Príklad:

Poberateľke predčasného starobného dôchodku priznaného od 7. mája 2011, ktorý sa k 1. januáru 2013 vypláca v sume 357,70 eura mesačne, sa od 1. januára 2013 zvýši suma predčasného starobného dôchodku o 11,50 eura na 369,20 eura mesačne.

Vdovecký dôchodok sa vdovcovi po tejto poberateľke predčasného starobného dôchodku, ktorá zomrie 12. marca 2013, t. j. až po dni zvýšenia dôchodku v roku 2013, prizná od 12. marca 2013 v sume 221,60 eur ($369,20 \times 60\% = 221,60$).

Vdovecký dôchodok sa v roku 2013 nezvýši, pretože predčasný starobný dôchodok, z ktorého bol vymeraný, v roku 2013 už bol zvýšený.

Dátum zvýšenia dôchodkovej dávky

Dátum zvýšenia dôchodkovej dávky závisí odo dňa priznania dôchodkovej dávky a od dátumu vzniku nároku na jej výplatu. Vychádzajúc z uvedeného **dňom zvýšenia dôchodkových dávok v roku 2013 je:**

- a) **1. január 2013**, ak bola dôchodková dávka priznaná pred 1. januárom 2013 a k tomuto dňu sa aj vypláca,
- b) **deň priznania dôchodkovej dávky**, ak sa prizná v období od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013,
- c) **deň opätovného vzniku nároku na výplatu dôchodkovej dávky**, ak sa dôchodková dávka nevyplácala k 1. januáru 2013 z dôvodu, že zanikol nárok na jej výplatu,
- d) **deň vzniku nároku na výplatu starobného dôchodku a invalidného dôchodku**, ktorý sa v kalendárnom roku 2013 nevyplácal z dôvodu poskytovania náhrady príjmu pri dočasnej pracovnej neschopnosti zamestnanca alebo nemocenského, ktoré boli priznané pred vznikom nároku na tento dôchodok.

Príklad:

Poistenke sa od 18. októbra 2013 začne poskytovať **nemocenské, ktorého výplata bude trvať až do 31. augusta 2014**. Poistenka splní podmienky nároku na starobný dôchodok 15. decembra 2013. Starobný dôchodok sa začne vyplácať až od 1. septembra 2014. Starobný dôchodok sa od 1. septembra 2014 zvýši aj o pevnú sumu 11,20 euro za kalendárny rok 2013.

Zvýšenie dôchodkových dávok, ktorých suma bola určená s prihliadnutím na obdobie poistenia získané v cudzine

Dôchodkové dávky priznané podľa medzinárodných zmlúv o sociálnom poistení alebo podľa právnych predpisov Európskej únie a dôchodkové dávky priznané podľa medzinárodných zmlúv alebo podľa právnych predpisov Európskej únie, ktoré sú vyplácané zo sociálneho poistenia Slovenskej republiky v pomernej sume (**čiastkové dôchodky**) a čiastkové dôchodky **upravené pre súbeh s inou dôchodkovou dávkou** podľa § 56 a 64 ods. 4 zákona č. 100/1988 Zb. o sociálnom zabezpečení v znení neskorších predpisov alebo podľa § 81 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov sa v roku 2013 zvýšia **o pomernú časť pevnej sumy ustanovenej podľa druhu príslušnej dôchodkovej dávky, ktorá zodpovedá pomernej časti, v akej sa priznal čiastkový dôchodok podľa právnych predpisov Slovenskej republiky** (koeficient). Suma zvýšenia dôchodkovej dávky, ktorá bola určená koeficientom, **sa zaokrúhľuje na 10 eurocentov nahor**.

Príklad:

Pomerná časť starobného dôchodku priznaného od 2. júla 2012 v sume 125,40 euro mesačne bola určená koeficientom 0,17939000. Od 1. januára 2013 sa tento starobný dôchodok zvýši o 2,10 euro mesačne na 127,50 euro mesačne ($11,20 \times 0,17939000 = 2,009168$, po zaokrúhlení 2,10).

Zvýšenie dôchodkových dávok upravených z dôvodu jediného zdroja príjmu

Pevná suma zvýšenia dôchodkovej dávky, ktorá bola upravená z dôvodu jediného zdroja príjmu, sa pripočíta k sume dôchodkovej dávky, ktorá by patrila pred jej úpravou z dôvodu jediného zdroja príjmu. Ak suma dôchodkovej dávky po jej zvýšení presiahne sumu, na ktorú sa zvyšuje z dôvodu jediného zdroja príjmu, zvýšenie z dôvodu jediného zdroja príjmu od 1. januára 2013 už nepatrí.

Príklad:

Suma starobného dôchodku **po odpočítaní sumy zvýšenia z dôvodu jediného zdroja príjmu** k 1. januáru 2013 je 145,80 euro mesačne.

Od 1. januára 2013 sa starobný dôchodok zvýši o 11,20 euro na 157,00 euro mesačne. Pretože suma zvýšeného starobného dôchodku je vyššia ako suma starobného dôchodku upraveného z dôvodu jediného zdroja príjmu, ktorá je 153,90 euro, zanikne nárok na zvýšenie dôchodku z dôvodu jediného zdroja príjmu. Starobný dôchodok sa bude vyplácať v sume 157,00 euro mesačne.

Zvýšenie dôchodkových dávok pri súbehu nárokov na ich výplatu

Ak sa k 1. januáru 2013 vyplácajú dve alebo viac dôchodkových dávok, o pevnú sumu sa zvýši každá v závislosti od jej druhu a od skutočnosti, či ide o dôchodkovú dávku, ktorá nie je vyplácaná z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok v sume jednej polovice alebo ide o dávku, ktorá je vyplácaná z dôvodu súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok v sume jednej polovice.

Ak priznaním dôchodkovej dávky alebo dôchodkových dávok v období od 1. januára 2013 do 31. decembra 2013 dôjde k súbehu nárokov na výplatu dôchodkových dávok, priznaná dôchodková dávka sa zvýši o pevnú sumu patriacu podľa jej druhu. Po jej zvýšení sa posúdi nárok na výplatu dôchodkových dávok v súbehu podľa § 81 zákona č. 461/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov. Vyššia dôchodková dávka sa bude vyplácať v plnej sume a nižšia sa bude vyplácať v sume jednej polovice.

Ďalšie spoločné zásady zvýšenia

O zvýšení dôchodkových dávok vyplácaných **k 1. januáru 2013**, ktorých sa zvýšenie týka, nie je potrebné žiadať. Dôchodkové dávky sa zvýšia priamo zo zákona. Ústredie Sociálnej poisťovne, rovnako aj pobočky Sociálnej poisťovne, ktoré sú príslušné rozhodnúť o zvýšení sociálneho dôchodku, o zvýšení vydajú **písomné rozhodnutie**, ktoré v priebehu mesiaca január 2013 zašlú priamo poberateľovi dôchodkovej dávky.

Zvýšenie náleží **od 1. januára 2013**. Dôchodková dávka vo zvýšenej sume bude vyplatená prvý raz vo výplatnom termíne v mesiaci január 2013 spôsobom, akým bola vyplácaná pred 1. januárom 2013.

Zároveň bude poukázaný aj doplatok na zvýšení za obdobie od 1. januára 2013 do dňa predchádzajúceho výplatnému termínu dôchodkovej dávky v januári 2013.

O zvýšení dôchodkových dávok, ktoré budú priznané odo dňa spadajúceho do obdobia **po 31. decembri 2012**, sa rozhodne v rámci konania o priznaní dôchodku. Dôchodková dávka sa o pevnú sumu podľa jej druhu zvýši **odo dňa jej priznania**.

Eva Záthurecká,
odbor metodického riadenia a opravných
prostriedkov Sekcie dôchodkového poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Dávka v nezamestnanosti v Českej republike v porovnaní so Slovenskom

Dňa 16. októbra 2012 sa na pôde Sociálnej poisťovne stretli zástupcovia Sociálnej poisťovne, a to konkrétne útvaru dávok v nezamestnanosti Sociálnej poisťovne, ústredie, a útvarov dávok v nezamestnanosti vybraných pobočiek Sociálnej poisťovne, s partnermi z Úradu práce Českej republiky. Po tom, ako sa informovali o právnej úprave v systéme dávok v nezamestnanosti v oboch krajinách, si vymenili skúsenosti s aplikáciou nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v platnom znení a nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 987/2009, ktorým sa ustanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia. Prednostne sa rozhovory zamerali na posudzovanie bydliska u úplne nezamestnaných osôb, ktoré po skončení svojej poslednej činnosti ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba na území jedného členského štátu Európskej únie, si uplatňovali nárok na dávku v nezamestnanosti v inom členskom štáte Európskej únie. Záver rokovania patrila oblasti refundácií dávok v nezamestnanosti.

Český systém dávok v nezamestnanosti

Inštitúciou, ktorá zastrešuje systém dávok v nezamestnanosti u nášho západného suseda, je Úrad práce České republiky. Je to správny orgán s celoštátnou pôsobnosťou a styčné miesto pre koordináciu sociálneho zabezpečenia migrujúcich pracovníkov pre oblasť dávok v nezamestnanosti. Organizačne sa člení na Generálne riaditeľstvo, krajské pobočky a kontaktné pracoviská.

Na rozdiel od Slovenskej republiky, kde je evidencia uchádzačov o zamestnanie a agenda dávok v nezamestnanosti rozdelená do pôsobnosti dvoch úradov, t. j. úradu práce, sociálnych vecí a rodiny na jednej strane a Sociálnej poisťovne na strane druhej, podľa českej legislatívy spadajú obe tieto agendy pod tamojší úrad práce.

Zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie

K zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie podľa českej legislatívy dochádza odo dňa podania písomnej žiadosti o sprostredkovanie zamestnania. Ak je žiadosť o sprostredkovanie zamestnania podaná do troch dní po skončení zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti, k zaradeniu do evidencie uchádzačov o zamestnanie dochádza odo dňa nasledujúceho po skončení výkonu týchto zárobkových činností.

Na Slovensku sú podmienky pre zaradenie menej prísne - ak požiada o zaradenie do evidencie uchádzačov o zamestnanie nezamestnaný v Slovenskej republike do 7 kalendárnych dní po ukončení zárobkovej činnosti, bude zaradený do evidencie už nasledujúcim dňom po ukončení zárobkovej činnosti. Ak požiada o zaradenie po uplynutí 7 kalendárnych dní odo dňa ukončenia zárobkovej činnosti, bude zaradený až dňom podania žiadosti.

Evidencia na úradoch práce je v oboch štátoch dobrovoľná a teda nezamestnaní nemajú zákonnú povinnosť byť vedení v evidencii uchádzačov o zamestnanie.

Podpora v nezamestnanosti a podpora pri rekvalifikácii

České úřady práce vyplácají evidovaným nezamestnaným dva druhy dávky v nezamestnanosti. Jednou z nich je podpora v nezamestnanosti, nárok na kterou závisí od dosažené doby důchodkového poistění nebo náhradních dob. Druhým typem dávky v nezamestnanosti je podpora při rekvalifikaci, při které se předcházající poistění neskúma a je podmienená účasťou na rekvalifikácii.

Nárok na podporu v nezamestnanosti má fyzická osoba, ktorá získala v posledných dvoch rokoch pred evidenciou na úrade práce aspoň 12 mesiacov dôchodkového poistění zo zamestnania, z inej zárobkovej činnosti alebo náhradnými dobami. Za náhradnú dobu, ktorá ovplyvňuje nárok na podporu v nezamestnanosti, sa pritom podľa českej legislatívy považuje napr. osobná starostlivosť o dieťa do 4 rokov veku, osobná starostlivosť o odkázanú fyzickú osobu alebo výkon dlhodobej dobrovoľníckej služby. Nárok na podporu v nezamestnanosti nevznikne poberateľom starobného dôchodku a dávok nemocenského poistění a odsúdeným vo väzbe.

Nárok na podporu pri rekvalifikácii nie je závislý od predchádzajúceho dosiahnutia akéhokoľvek poistění. Podmienkou pre vznik nároku je účasť na rekvalifikácii a nepoberanie starobného dôchodku a dávok nemocenského poistění. Nárok na podporu pri rekvalifikácii taktiež nevznikne odsúdeným vo väzbe.

Podľa slovenských právnych predpisov je potrebné na splnenie podmienok nároku na dávku v nezamestnanosti, po zaevidovaní sa na príslušnom úrade, práce, sociálnych vecí a rodiny, dosiahnuť v posledných troch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie dobu poistění v nezamestnanosti v rozsahu dvoch rokov, t. j. 730 dní. V prípade pracovných pomerov uzavretých na dobu určitú postačuje dosiahnuť dobu dvoch rokov poistění v nezamestnanosti v rozsahu štyroch rokov pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie.

Podporná doba

Podporná doba, t. j. doba počas ktorej sa podpora v nezamestnanosti poskytuje, je podľa českých právnych predpisov odstupňovaná od veku klienta. Do 50 rokov veku je podporná doba v rozsahu piatich mesiacov, do 55 rokov veku je táto doba osem mesiacov a pri osobách starších ako 55 rokov sa podpora v nezamestnanosti poskytuje po dobu jedenástich mesiacov. Dávka v nezamestnanosti v Slovenskej republike je vyplácaná po dobu šiestich mesiacov a v prípade, ak je priznaná z poistění v nezamestnanosti dosiahnutého z pracovného pomeru na dobu určitú, po dobu štyroch mesiacov.

Odstupné a kompenzácia

Osobitosťou českého systému je, že na nárok na podporu v nezamestnanosti má vplyv aj poberanie odstupného zo skončeného zamestnania. Podpora v nezamestnanosti sa začne vyplácať nezamestnanému až po uplynutí doby, za ktorú patrí nezamestnanému odstupné. Táto doba pritom nie je stanovená konkrétnou dĺžkou, ale závisí v každom konkrétnom prípade od predchádzajúcej dĺžky zamestnania. V prípade, ak odstupné svojmu bývalému zamestnancovi zamestnávateľ nevyplatí, poskytuje mu úrad práce kompenzáciu. Táto kompenzácia za nevyplatené odstupné sa poskytuje nezamestnanému odo dňa zaradenia do evidencie uchádzačov o zamestnanie až po dobu, počas ktorej malo byť odstupné vyplácané. Zamestnávateľ je následne zaviazaný vyplatenú kompenzáciu úradu práce vrátiť.

Nárok na odstupné vyplývajúci z pracovnoprávných predpisov, prípadne pracovnej zmluvy, nevedie na Slovensku k posunutiu výplaty dávky v nezamestnanosti a nie je ho možné definovať ako príjem, ktorý by patril za konkrétne určené obdobie po skončení pracovného pomeru. Nevyplatené odstupné by si mohli slovenskí nezamestnaní uplatňovať žiadosťou o dávku garančného poistenia, čo však nemá vplyv na existujúci nárok na dávku v nezamestnanosti.

Výška dávky v nezamestnanosti

Výška podpory v nezamestnanosti ako i podpory pri rekvalifikácii je určená percentuálnou sadzbou z priemerného mesačného platu z posledného skončeného zamestnania, príp. posledného vymeriavacieho základu určeného pre samostatne zárobkovo činnú osobu. Pri podpore pri rekvalifikácii je táto percentuálna sadzba pevne stanovená na 60 % z dosahovaného zárobku. Výška podpory v nezamestnanosti závisí od dĺžky obdobia, počas ktorého sa poberá. Z dôvodu motivačného faktora s cieľom aktívne si hľadať zamestnanie je výška dávky určená na začiatku podporného obdobia vo vyššej sume. Počas prvých dvoch mesiacov poberania podpory v nezamestnanosti je výška tejto dávky 65 % z priemerného mesačného zárobku. Ďalšie dva mesiace je výška podpory v nezamestnanosti znížená na 50 % z priemerného mesačného zárobku a po zostatok podpornej doby je percentuálna sadzba vo výške 45 %. Pre určenie výšky podpory v nezamestnanosti je relevantné aj to, akým spôsobom došlo ku skončeniu zamestnania. Ak posledné zamestnanie ukončil nezamestnaný sám bez vážneho dôvodu alebo dohodou so zamestnávateľom, poskytuje sa mu podpora v nezamestnanosti počas celého podporného obdobia len vo výške percentuálnej sadzby 45 % z priemerného mesačného zárobku.

Slovenská dávka v nezamestnanosti je stanovená pevnou výškou percentuálnej sadzby denného vymeriavacieho základu, ktorý je určený z hrubých príjmov dosiahnutých klientom v posledných dvoch rokoch pred zaradením do evidencie uchádzačov o zamestnanie. Predchádzajúca legislatíva Slovenskej republiky taktiež stupňovala výšku dávky v nezamestnanosti podľa časového obdobia, za ktoré patrila, pričom sa výška dávky v nezamestnanosti postupne znižovala. V súčasnosti je výška dávky v nezamestnanosti určená na celé podporné obdobie jednotne.

Určenie bydliska a centra záujmov migrujúcich zamestnancov

Oba štáty sa spoločne boria s problematikou posudzovania nároku na dávku v nezamestnanosti migrujúcich klientov, ktorí si uplatnili nárok na dávku v nezamestnanosti na ich území, aj keď nie sú štátom posledného zamestnania.

Podľa koordinačných zásad totiž platí, že fyzická osoba vykonávajúca zárobkovú činnosť v jednom štáte Európskej únie, podlieha právnym predpisom tohto štátu, a teda je v tejto krajine aj sociálne poistená podľa podmienok tamojšej vnútroštátnej legislatívy. Koordinačné predpisy určujú, že pri skončení výkonu zárobkovej činnosti by si nezamestnaní mali uplatňovať nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte, v ktorom práve skončili zamestnanie. Štát posledného zamestnania je teda miestom, kde by malo dôjsť k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti. Výnimkou sú cezhraniční zamestnanci, ktorí spravidla denne alebo aspoň raz týždenne dochádzajú do štátu svojho bydliska a nárok na dávku v nezamestnanosti by si mali uplatňovať v štáte bydliska.

Pri posudzovaní nároku na dávku v nezamestnanosti migrujúcim zamestnancom, ktorí nemajú status cezhraničného zamestnanca, postupujú obe inštitúcie obdobne. Riadia sa

ustanoveniami koordinačných predpisov /základného nariadenia – č. 883/2004 a jeho vykonávacieho nariadenia - č. 987/2009/, rozhodnutím Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia č. U2, zo dňa 12. júna 2009, o rozsahu pôsobnosti čl. 65 ods. 2 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 a príslušnými rozsudkami Európskeho súdneho dvora.

Pri určovaní miesta bydliska sa treba nechať viesť účelom koordinačných nariadení, ktoré majú za cieľ podporiť mobilitu zamestnancov ako aj ich právo hľadať si zamestnanie v rôznych krajinách Európskej únie. Pravidlá koordinácie majú taktiež zaručiť osobám, ktoré sa pohybujú v rámci Európskej únie, zachovanie nadobudnutých práv a nárokov. Rozhodnutie Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, t. j. orgánu s právomocou poskytovať výklad k jednotlivým článkom koordinačných nariadení, ustanovuje, že na určenie bydliska nie je vhodné aplikovať príliš široký výklad, pretože nie je účelom, aby dávky v nezamestnanosti pokrývali všetky osoby, ktoré majú dosť stabilné zamestnanie v jednom štáte a ktoré nechali rodiny vo svojej krajine pôvodu.

Obe krajiny posudzujú miesto bydliska a silu zachovaných väzieb na základe doplňujúcich otázok formulovaných v dotazníkoch, ktoré vyplňajú klienti pri uplatňovaní nároku na dávku v nezamestnanosti. Došetrovanie skutkového stavu sa zameriava na dĺžku pobytu v dotknutých krajinách, početnosť, charakter a stabilitu zamestnaní, rodinnú a bytovú situáciu, početnosť návratov z krajiny zamestnania do krajiny pôvodu, ako i iné skutočnosti. Ak by posúdenie uvedených skutočností podľa týchto kritérií nevedlo k jednoznačnému určeniu miesta bydliska, za rozhodujúci by sa považoval úmysel tejto osoby a to tak, ako vyplýva z jednotlivých skutočností.

Refundácia vyplatenej dávky v nezamestnanosti

Dávku v nezamestnanosti priznáva a vypláca v súlade s koordinačnými predpismi často krát krajina, ktorá je síce štátom, v ktorom sa nezamestnaná osoba dala k dispozícii službám zamestnanosti, ale kde nezamestnaná osoba nepracovala. Ľudia pracujúci v zahraničí sa po skončení zamestnania vracajú do svojich domovov, v ktorých neodvádzali príspevky na poistenie v nezamestnanosti v posudzovanom období alebo dokonca vôbec. Štát, v ktorom došlo k uplatneniu nároku na dávku v nezamestnanosti, je totiž povinný za podmienok určených v koordinačných nariadeniach zohľadniť dobu poistenia v nezamestnanosti dosiahnutú na území iného členského štátu Európskej únie a takto posúdiť nárok na dávku v nezamestnanosti.

Účelom refundácie vyplatených dávok v nezamestnanosti je aby štát, v ktorom fyzická osoba požiadala o dávku v nezamestnanosti, nedoplácal na výplatu takýchto dávok z finančnej stránky a aby využité právo migrantov na voľný pohyb osôb v rámci Európskej únie nevedlo k takýmto následkom. Koordinácie nariadenia preto ustanovujú povinnosť inštitúcie poslednej zárobkovej činnosti preplatiť inštitúcii štátu, v ktorom sa nezamestnaná osoba nechala zaevidovať ako nezamestnaná, náklady na výplatu dávky v nezamestnanosti.

Štát posledného zamestnania nezamestnanej osoby, ktorá si uplatnila nárok na dávku v nezamestnanosti v štáte svojho bydliska, je teda povinný podľa podmienok zakotvených v koordinačných nariadeniach preplatiť štátu bydliska vyplatenú dávku v nezamestnanosti.

Žiadosť o náhradu vyplatenej dávky v nezamestnanosti sa podáva v polročných intervaloch vždy v lehote 6 mesiacov po skončení kalendárneho polroka, v ktorom sa vykonala posledná výplata

dávky v nezamestnanosti, ktorej náhrada sa požaduje. Štát posledného zamestnania prepláca uznanú časť vyplatených dávok v nezamestnanosti v lehote do osemnástich mesiacov.

Aj Česká republika aj Slovenská republika využili možnosť určiť osobitnú formu určovania výšky náhrady vyplatenej dávky v nezamestnanosti a pristúpili k dohode o paušálnom preplácaní vyplatených dávok v nezamestnanosti. Výška tejto paušálnej náhrady je pritom závislá od priemernej výšky dávky v nezamestnanosti dosiahnutej v tej ktorej krajine v predchádzajúcom kalendárnom roku.

Vzhľadom na priestorovú blízkosť, spoločnú štátnu minulosť a podobnú situáciu na trhu práce dochádza medzi Českom a Slovenskom k výraznej migrácii zamestnancov, čo má za následok, že z pohľadu refundácií vyplatených dávok v nezamestnanosti zastávajú oba štáty navzájom výrazné postavenie.

Obe krajiny sa pri refundáciách boria s podobnými problémami, najzásadnejším sa v súčasnosti javí postoj britskej inštitúcie k žiadostiam o refundáciu. Podľa rozhodnutia Správnej komisia pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia, č. U4, zo dňa 13. decembra 2011, o postupoch náhrady podľa článku 65 ods. 6 a 7 nariadenia č. 883/2004 a článku 70 nariadenia č. 987/2009, preplatenie dávky v nezamestnanosti poskytnuté štátom bydliska vykoná štát, ktorého právne predpisy sa na nezamestnanú osobu naposledy vzťahovali bez ohľadu na to, či by nárok na dávku v nezamestnanosti vznikol podľa právnych predpisov štátu poslednej zárobkovej činnosti. Britská inštitúcia podľa uvedenej zásady však pri refundáciách dávok v nezamestnanosti vyplatených slovenskou, resp. českou, inštitúciou, nepostupuje. Obe krajiny sa vzniknutú situáciu snažia riešiť dostupnými prostriedkami.

**JUDr. Zuzana Kamenistá,
oddelenie opravných prostriedkov poistenia
v nezamestnanosti a garančného poistenia,
Sociálna poisťovňa, ústredie**

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Poradňa

Nárok na nemocenské v súvislosti so vznikom nároku na výplatu predčasného starobného dôchodku

Ku dňu 31. augustu 2012 som skončila štátnozamestnanecký pomer z dôvodu odchodu do predčasného starobného dôchodku. Dňom 3. septembra 2012 som doručila Sociálnej poisťovni žiadosť o predčasný starobný dôchodok od 1. septembra 2012. Dňa 5. septembra 2012 som bola

uznaná za dočasne práceneschopnú. Mám nárok na výplatu nemocenského aj predčasného starobného dôchodku?

Základnou podmienkou vzniku nároku na nemocenské je existencia nemocenského poistenia, resp. plynutie ochrannej lehoty, v deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti.

Skončením štátnozamestnaneckého pomeru dňom 31. augusta 2012 Vám zároveň zaniklo povinné nemocenské poistenie zamestnanca. Dočasná pracovná neschopnosť Vám vznikla 5. septembra 2012.

Inštitút ochrannej lehoty upravuje § 32 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov. Ochranná lehota je spravidla sedem dní po zániku nemocenského poistenia. Plynutie ochrannej lehoty sa však skončí, ak neuplynula skôr, dňom, v ktorom poistencovi vznikol nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku. Ak poistencovi vznikne nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku deň nasledujúci po zániku nemocenského poistenia, ochranná lehota plynúť nezačne.

Na základe toho možno konštatovať, že ak Vám nárok na výplatu predčasného starobného dôchodku vznikol 1. septembra 2012, nárok na nemocenské mať nebudete, pretože nespĺníte vyššie uvedenú základnú podmienku nároku na nemocenské.

**Mgr. Dalma Mozolová Hulanská,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor nemocenského poistenia**

[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Materské po zverení dieťaťa do starostlivosti

Budem mať zverené dieťa do pestúnskej starostlivosti, ale plánujem naďalej pracovať a poberať len rodičovský príspevok. Ak by som však neskôr o prácu prišla, môžem potom nastúpiť na materskú? Alebo ak si nepožiadam o materské hneď od zverenia dieťaťa, tak už nebudem mať nárok vôbec ani neskôr?

Nárok na materské a jeho výplatu vzniká splnením podmienok ustanovených zákonom č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon“) na vznik nároku na dávku, splnením podmienok nároku na jej výplatu a podaním žiadosti o priznanie alebo vyplácanie dávky.

Iný poistenec, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti a ktorý sa o toto dieťa stará, má nárok na materské odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti v období 28 týždňov od vzniku nároku na

materské (31 týždňov v prípade osamelého poistenca). Iný poistenec má nárok na materské najdlhšie do dovŕšenia troch rokov veku dieťaťa, ak v posledných dvoch rokoch pred prevzatím dieťaťa do starostlivosti bol nemocensky poistený najmenej 270 dní.

Iným poistencom, ktorý prevzal dieťa do starostlivosti je v zmysle príslušných ustanovení zákona fyzická osoba, ktorá sa o dieťa stará na základe rozhodnutia príslušného orgánu. Orgánom príslušným na vydanie rozhodnutia o zverení dieťaťa do pestúnskej starostlivosti je súd.

Nárok na materské je vždy posudzovaný ku dňu prevzatia dieťaťa, keďže nárok na materské vzniká momentom jeho prevzatia do starostlivosti, kedy sa pre účely nároku na materské pestún stáva vo vzťahu k dieťaťu iným poistencom.

Ak Vám bude rozhodnutím súdu zverené dieťa do pestúnskej starostlivosti, po splnení zákonom stanovených podmienok nároku na materské Vám nárok na túto dávku vznikne odo dňa prevzatia dieťaťa do starostlivosti.

Ak si nárok na výplatu materského uplatníte od neskoršieho dňa (nie odo dňa prevzatia), nárok na materské bude posúdený nie ku dňu uplatnenia nároku na materské, ale ku dňu prevzatia dieťaťa, t. j. ku dňu vzniku nároku na výplatu materského. Nárok na materské Vám môže trvať najdlhšie do uplynutia 28., resp. 31. týždňa odo dňa prevzatia dieťaťa. Ak v určitej dobe od prevzatia dieťaťa budete vykonávať zárobkovú činnosť, t. j. budete dosahovať vymeriavací základ, za obdobie jej vykonávania nebudete mať nárok na materské.

Mgr. Anna Masárová,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor nemocenského poistenia
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

Nemocenské po návrate zo zahraničia

Na Slovensku som bola naposledy zamestnaná do 31. marca 2011. Následne som sa zdržiavala vo Francúzsku, a po návrate na Slovensko mi vznikla práceneschopnosť z dôvodu choroby. Mala by som nárok na dávky vyplácané v prípade choroby zo Slovenska?

V zmysle nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady 883/2004 z 29. apríla 2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia v znení nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 988/2009 zo 16. septembra 2009, nárok na peňažnú dávku v prípade choroby si môže oprávnená osoba uplatniť podľa právnych predpisov toho štátu, v ktorom je nemocensky poistená, príp. v ktorom bola naposledy nemocensky poistená.

V Slovenskej republike sa z nemocenského poistenia vypláca nemocenská dávka nemocenské, ktorú poskytuje Sociálna poisťovňa. Na účely vzniku nároku na nemocenské nie je rozhodujúce, na území ktorého štátu došlo k vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti, ale skutočnosť, či boli splnené podmienky nároku na nemocenské vyžadované podľa právnych predpisov Slovenskej republiky.

Základným predpokladom vzniku nároku na peňažnú dávku v prípade choroby v zmysle právnych predpisov Slovenskej republiky, t. j. nároku na nemocenské, je existencia nemocenského poistenia ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského, resp. plynutie ochrannej lehoty k uvedenému dňu. Za deň vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského sa považuje deň vzniku dočasnej pracovnej neschopnosti. V prípade, ak by ste ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského neboli nemocensky poistená, resp. by Vám k uvedenému dňu neplynula ochranná lehota, nárok na nemocenské by Vám nevznikol.

Ochranná lehota je sedem dní po zániku nemocenského poistenia, a v prípade poistenyne, ktorej nemocenské poistenie zaniklo v období tehotenstva, osem mesiacov.

Za predpokladu, ak máte bydlisko na území Slovenskej republiky a po zániku nemocenského poistenia vo Francúzskej republike sa Vám bude vyplácať dávka v nezamestnanosti podľa právnych predpisov Slovenskej republiky, bude sa na Vás vzťahovať legislatíva Slovenskej republiky, t. j. aj ochranná lehota.

Ak Vám ku dňu vzniku dôvodu na poskytnutie nemocenského bude zo zaniknutého nemocenského poistenia vo Francúzskej republike plynúť ochranná lehota podľa právnych predpisov Slovenskej republiky a splníte ostatné podmienky nároku na nemocenské, nárok na nemocenské Vám podľa právnych predpisov Slovenskej republiky vznikne.

Ak splníte uvedené predpoklady a ošetrojúci lekár na území Slovenskej republiky Vám vystavil a potvrdil tlačivo „Potvrdenie o dočasnej pracovnej neschopnosti“, nárok na nemocenské si môžete uplatniť predložením II. dielu predmetného tlačiva príslušnej pobočky Sociálnej poisťovne.

JUDr. Radomír Tomeček,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor nemocenského poistenia
[\[na začiatok dokumentu\]](#)

**Predkladanie dokladov preukazujúcich nepriaznivý zdravotný stav poistenyne
poberajúcej materské**

Moja dcéra poberá materské, ktoré jej vypláca Sociálna poisťovňa. V súčasnosti má vážne zdravotné problémy, a preto jej ako matka teraz pomáham so starostlivosťou o dieťa, nakoľko by

to sama nezvládla. Ak by sa dcéra vôbec nemohla starať o dieťa kvôli svojmu nepriaznivému zdravotnému stavu, a o dieťa by sa musel starať niekto iný v rodine, je potrebné predkladať nejaké ďalšie doklady Sociálnej poisťovni?

Ak sa matka dieťaťa z dôvodu nepriaznivého zdravotného stavu nemôže o dieťa starať alebo sa nesmie o dieťa starať, je potrebné preukázať uvedenú skutočnosť predložením lekárskeho posudku, z ktorého vyplynie absencia možnosti starostlivosti o dieťa zo strany matky. Preukázanie tejto skutočnosti má vplyv na účely posúdenia nároku na materské inej osoby, ktorá z tohto dôvodu môže prevziať dieťa do starostlivosti (otec dieťaťa, manžel matky dieťaťa), a taktiež na posúdenie trvania celkového nároku na materské matky dieťaťa. Ak sa z uvedených dôvodov matka nemohla alebo nesmela starať o dieťa, obdobie, v ktorom matka neposkytovala dieťaťu starostlivosť, sa nezapočítava do celkového nároku na materské. Tento si matka môže dočerpať, kým dieťa nedovŕši tri roky.

Skutočnosť, že matka dieťaťa je uznaná za dočasne práceneschopnú, nemusí v konkrétnom prípade znamenať, že matka dieťaťa sa nemôže o dieťa starať, resp. že matka dieťaťa sa nesmie o dieťa starať. Z tohto dôvodu by predmetnú skutočnosť mal deklarovať ošetrojúci lekár vo svojom posudku (napr. v lekárskej správe).

**JUDr. Radomír Tomeček,
Sociálna poisťovňa, ústredie,
odbor nemocenského poistenia
[\[na začiatok dokumentu\]](#)**